

DÙNG HỆ SỐ THỦY NHIỆT XÊ LAN INOP ĐỂ ĐÁNH GIÁ CHẾ ĐỘ ẨM

TRONG MÙA KHÔ Ở VIỆT NAM

Lê Quang Huynh - Nguyễn Văn Việt
(Viện KTTV)

DÁNH giá đúng đắn chế độ ẩm đối với cây trồng ở Việt nam đang là một vấn đề quan trọng và có nhiều ý kiến khác nhau. Lượng mưa hàng năm tuy nhiều nhưng phân bố không đều theo thời gian và khôngertain, do đó không thể chỉ dựa vào lượng mưa để đánh giá chế độ ẩm được.

Trong nghiên cứu khí tượng nông nghiệp người ta thường dùng hệ số ẩm (tỷ số giữa lượng nước đến, chủ yếu là lượng mưa, với lượng nước tiêu hao do bức hơi) để đánh giá chế độ ẩm tự nhiên của cây trồng.

Các nhà khoa học đưa ra nhiều hệ số ẩm mà chỗ khác nhau chủ yếu là công thức tính lượng nước bức hơi khả năng.

Vậy trong điều kiện cụ thể của Việt nam, một nước có khí hậu nhiệt đới, gió mùa, có mùa mưa và mùa khô tương đối rõ rệt thì trước mắt nên dùng hệ số nào là có đủ căn cứ hơn.

Để giải quyết vấn đề này chúng tôi đã lần lượt dùng các phương pháp tính bức hơi của Budusko M.I ; I-van-nop N.N , Xelaninop G.I ; Sasko D.I ... để tính lượng bức hơi cho một số điểm trên lãnh thổ Việt nam.

Số liệu về lượng bức hơi được đo ở các đài trạm khí tượng của ta hiện nay phổ biến là đo bằng máy Piche và GGI-3000. Trên thế giới máy Piche được dùng quá ít; và số đo của nó không những phụ thuộc vào các nhân tố khí tượng, mà còn phụ thuộc vào chính bản thân máy, nhưng người ta chưa tìm được cách hiệu chỉnh. Còn máy GGI-3000 của Liên xô đã được Tổ chức khí tượng thế giới thừa nhận là một loại máy có chính xác tương ứng với máy đo bức hơi "Class A" của Mỹ.

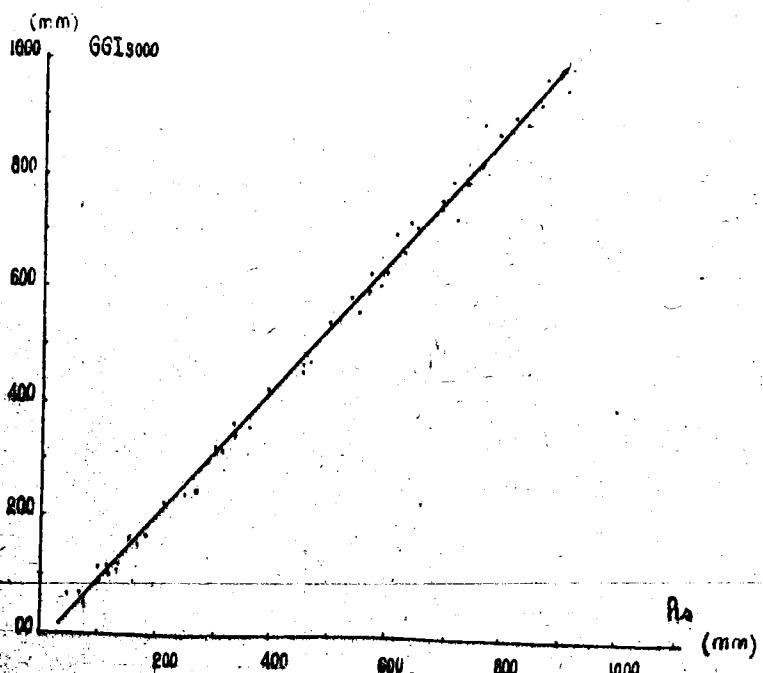
Dựa vào số liệu hiện có từ năm 1960-1975 chúng tôi đã so sánh trị số bức hơi của máy Piche và của máy GGI-3000.

Hai loại trị số này có quan hệ chặt chẽ, được thể hiện trên hình 1.

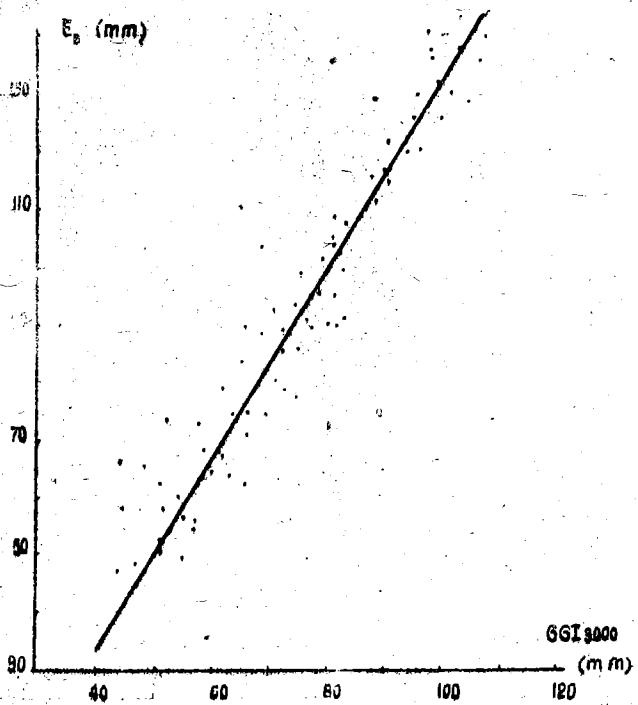
(Hình 1 xem trang sau)

Qua đồ thị ta thấy số liệu đo bức hơi theo GGI-3000 và máy Piche có quan hệ khá chặt chẽ với nhau, tuy lượng bức hơi đo từ máy Piche nhỏ hơn so với lượng bức hơi đo từ máy GGI-3000 nhưng có thể suy từ lượng bức hơi của máy Piche ra lượng bức hơi của máy GGI-3000 được vì vậy chúng ta hay so sánh các số liệu tính bằng các phương pháp khác với số liệu bức hơi hiện có của máy GGI-3000.

Chúng tôi đã sử dụng số liệu cán cân bức xạ từ năm 1966 - 1975 của một số trạm khí tượng ở miền bắc như Láng, Phú Liền, Móng Cái, Cao Bằng, Lạng Sơn, Phú Lương... để tính lượng bức hơi khả năng theo phương pháp của Bu-du-cô, kết quả tịnh được nêu trong bảng 1.

Hình 1 - Mối quan hệ giữa lượng bốc hơi đo được của máy Piche và của máy GGI-3000 ở trạm Láng

Hình 2 - Mối quan hệ giữa lượng bốc hơi tính theo Bu-du-ko với lượng bốc hơi ẩm đo được bằng máy GGI - 3000

Từ bảng 1 cho thấy lượng bốc hơi khả năng tính theo phương pháp Bu-du-kô tăng dần từ tháng I đến tháng VII và giảm dần từ tháng VIII đến tháng XIII. Riêng đối với nam bộ (thành phố Hồ Chí Minh) thì lượng bốc hơi giữa các tháng không thay đổi nhiều. Nếu đem so sánh với lượng bốc hơi đo được bằng máy GGI-3000 ta thấy giữa chúng có mối quan hệ khá chặt chẽ (xem hình 2).

Mặt khác trên đường biến trình năm của lượng bốc hơi tính theo Bu-du-kô và GGI-3000 cũng tương đối phù hợp về dạng của đường biến trình cũng như các cực đại và cực tiểu của nó (Hình 3).

(Hình 3 xem trang sau)

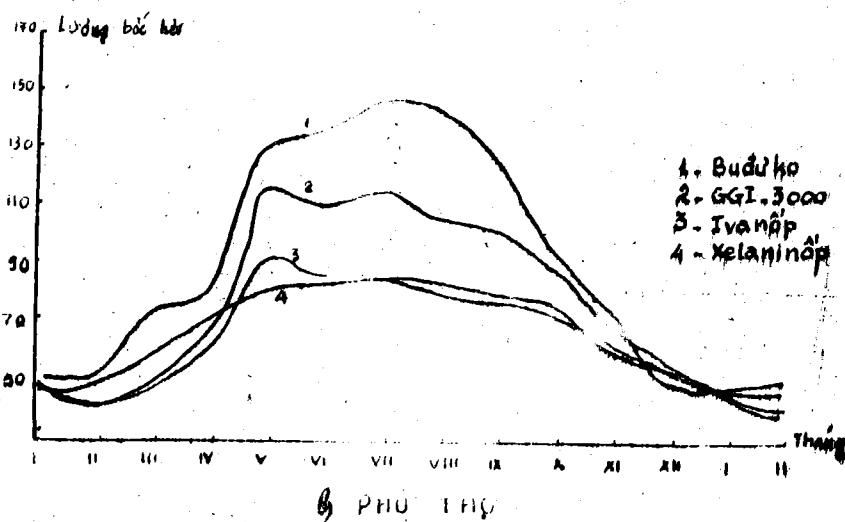
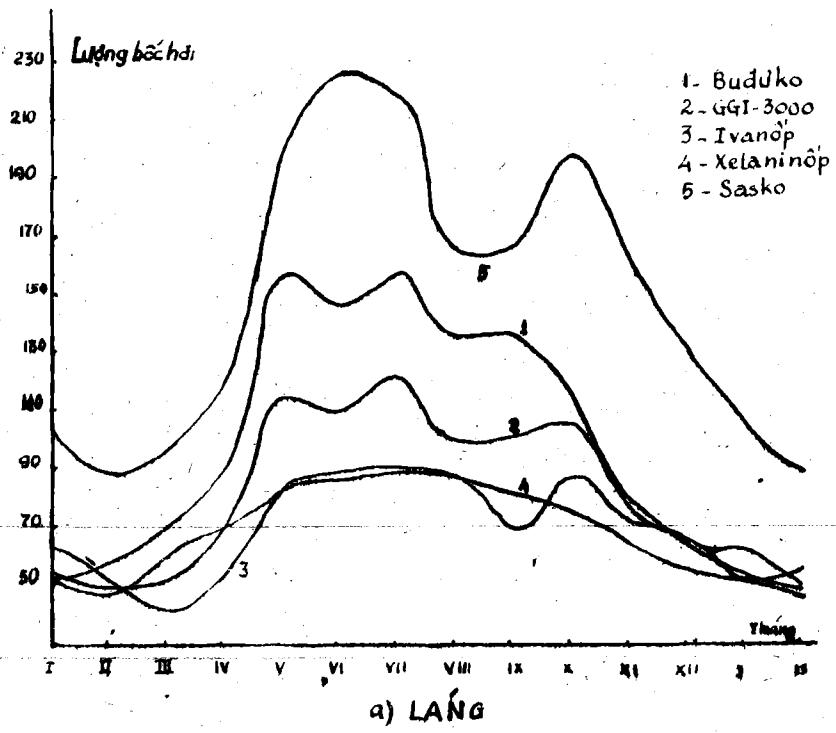
Trên các hình 3 còn cho biết được biến trình bốc hơi khả năng tính theo các công thức của Ivannopol, Xelaninop, Sasko... ở một số trạm khác. Đồng thời qua hình 3 ta cũng có thể so sánh các đường biến trình lượng bốc hơi, biết được mức độ chính xác của từng phương pháp để rút ra phương pháp tính bốc hơi có thể áp dụng được ở Việt Nam. Do đặc điểm số liệu của từng trạm nên trên hình rõ không thể hiện được đầy đủ số liệu bốc hơi tính theo các phương pháp.

Bảng 1 - Lượng bốc hơi khả năng tính theo phương pháp Buderus

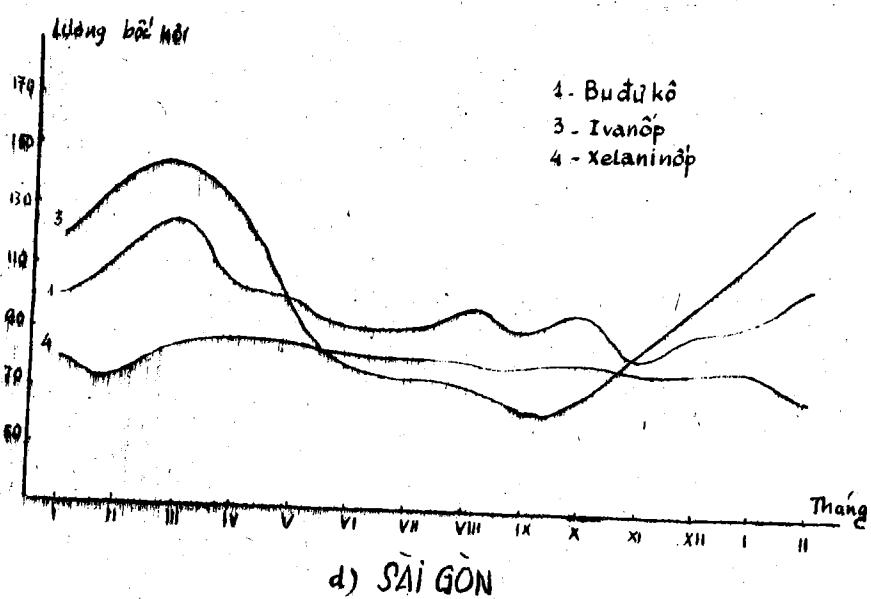
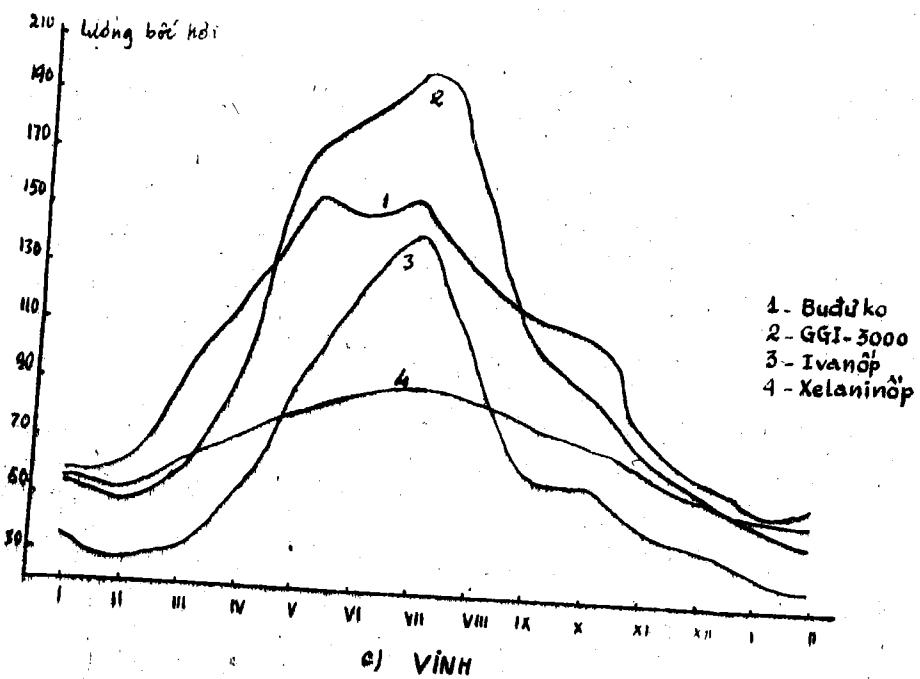
Tháng	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Trạm												
1. Láng	54.2	56.8	71.0	90.9	153.5	147.8	155.1	136.1	137.3	116.9	80.1	67.0
2. Phù Liễn	54.6	48.3	67.0	82.5	124.3	122.0	129.8	130.3	116.1	103.6	77.5	59.0
3. Nóng cái	59.5	59.1	51.3	93.6	135.1	141.4	160.8	146.0	145.3	113.9	86.3	56.1
4. Phú thọ	52.4	52.8	76.4	85.2	134.1	137.7	148.1	146.2	106.0	93.9	75.1	53.2
5. Cao Bằng	43.6	52.2	62.0	74.7	110.5	120.2	133.2	132.7	105.6	94.7	66.0	54.0
6. Lai Châu	62.9	69.1	89.7	102.1	130.8	128.5	140.0	150.7	134.0	97.5	72.7	53.6
7. Sơn La	70.9	71.9	79.6	121.8	146.0	135.3	145.8	150.3	144.2	130.2	86.8	75.9
8. Sa pa	81.4	79.4	99.7	109.8	104.1	100.5	119.5	107.0	104.5	76.0	52.3	73.4
9. Yên định	56.9	61.6	75.2	99.3	156.7	155.8	158.6	149.1	135.8	116.4	56.0	34.4
10. Vinh	56.1	58.0	93.7	116.1	151.4	151.1	151.4	133.5	119.5	112.7	75.1	65.0
11. Quang Trí *	93.2	90.0	110.0	121.5	143.0	147.0	151.8	148.5	135.1	127.0	101.8	
12. Thành phố Hồ Chí Minh *	98.5	111.7	111.7	105.1	101.8	91.7	91.7	98.5	93.2	100.0	63.3	95.0

* Số liệu cần căn bóc xá của trạm Quang Trí và thành phố Hồ Chí Minh lấy từ quyển "Khí hậu Việt Nam" của Phạm Ngọc Toàn, Phan Tất Đắc.

Số sánh các hình vẽ 3a, b, c, d ta thấy rằng trong những tháng mưa nhiều, trừ thành phố Hồ Chí Minh còn ở các nơi khác trại số của lượng bốc hơi khả năng tính theo phương pháp của Saska thì quá cao và theo phương pháp của Budurko cũng cao hơn so với lượng bốc hơi thực đo theo máy GGI-3000, (trừ trạm Vinh), còn theo các phương pháp của Ivannop và Kelaninop thì cho hế số thấp hơn so với máy GGI-3000.

Hình 3 - Biến trình m của lượng bốc hơi khả năng tinh bắn, các phương pháp khác nhau.

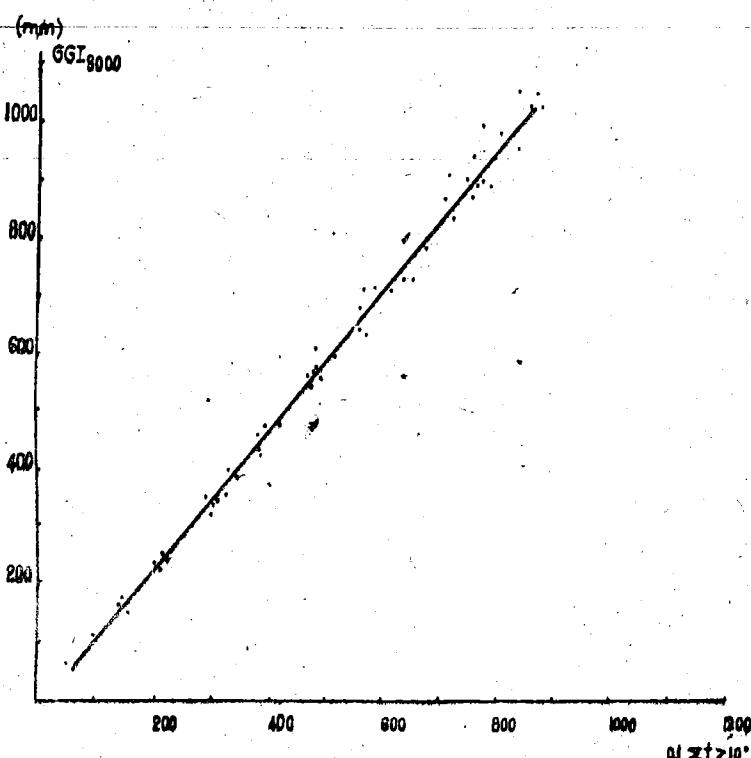

Hình 3 - Biểu đồ biến đổi năm của lượng bốc hơi khai nồng tính bằng các phương pháp khác nhau.

Trên các hình 3 còn cho biết lượng bốc hơi tinh theo Budukko từ tháng V đến tháng X có phần cao so với thực tế đo được từ máy GGI-3000. Riêng lượng bốc hơi khả năng tinh theo Ivannop và Xelaninop thì hoàn toàn phù hợp với nhau song hơi thấp so với đo bằng máy GGI-3000. Đối với các trạm miền nam trung bộ và nam bộ lượng bốc hơi khả năng tinh theo Budukko và Ivannop cao nhất vào các tháng XII, I, II, III và thấp nhất vào các tháng VII, VIII, IX.

Tổng lượng bốc hơi khả năng tinh theo Xelaninop cho từng tháng đường như không bao giờ vượt quá 100^{mm} và tổng lượng cả năm và không quá 1000^{mm}. Trong khi đó tính theo các phương pháp khác thì tổng lượng bốc hơi khả năng lên tới 1000-1500^{mm}/1 năm.

Qua các hình vẽ trên ta thấy rằng trong mùa khô trị số bốc hơi tinh theo phương pháp của Xelaninop và của máy GGI-3000. Trị số này cũng có mối tương quan tuyến tính rất chặt chẽ với lượng bốc hơi của máy GGI-3000 (xem hình 4).

Hình 4 - Mối quan hệ giữa lượng bốc hơi thực đo bằng máy GGI-3000 và lượng bốc hơi khả năng tinh theo Xelaninop (Trạm Láng).

Ngoài ra nếu lượng bốc hơi của từng tháng được tính theo phần trăm so với lượng bốc hơi năm thì chỉ tiêu của Xelaninop cũng phân bổ tương đối phù hợp với số liệu tính bốc hơi bằng phương pháp tổng hợp của Zubennok (xem hình 5).

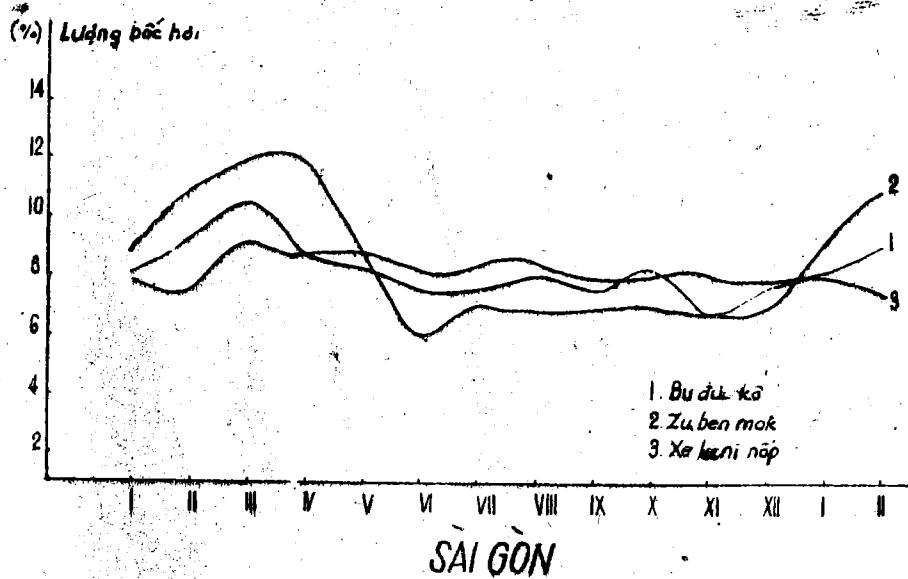
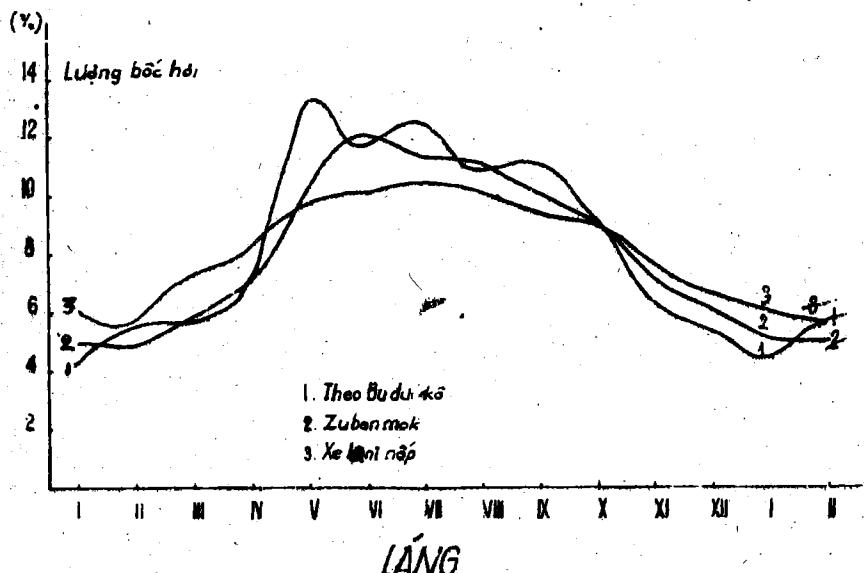
(Hình 5 xem trang sau)

Lượng bốc hơi theo Xelaninop ($0,1 \sum t > 10^{\circ}$) được tính ra để thay vào công thức tính hố số thủy nhiệt của ông

$$(HSTN = \frac{Z_R}{0,1 \sum t^{\circ} > 10^{\circ}})$$

Dùng hố số âm này vừa có dù căn cứ hơn, lại có thể sử dụng được số liệu của tất cả các trạm đo mưa trong cả nước để tính ra HSTN cho các trạm đó.

Üng tính toán phân tích ở trên cho thấy rằng trong điều kiện có những biện pháp thủy lợi thích hợp, có thể giả định rằng trong những tháng mưa ta có trồng rau bắp cải đủ nước tự nhiên và trong mùa khô chúng ta có thể dùng hố số thủy nhiệt (HSTN) của Xelaninop để đánh giá chế độ làm tự nhiên cho cây trồng ta.

Hình 5 - Biểu đồ năm của lượng bão hơi tính theo phần trăm so với tổng lượng năm của nó.

Dung cảng thức của Xô laninop để đánh giá chế độ ẩm ở nước ta trong mùa khô vừa bảo đảm được mức chính xác cần thiết, phương pháp tính toán không phức tạp và có thể tính ra được hệ số thủy nhiệt cho các trạm chỉ dựa vào số liệu về lượng mưa.

Vào những tháng mưa mùa nói chung hệ số thủy nhiệt đều cao hơn 1,0, thậm chí vào các tháng giữa mùa mưa hệ số thủy nhiệt $\geq 5,0$ nhất là ở những trung tâm mưa lớn như Móng cái, Bắc quang v.v... (xem bảng 1).

Bảng 1 - Hệ số thủy nhiệt (HSTN) trung bình tháng

Trạm	Tháng											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Tuyên quang	0,36	0,67	0,67	1,31	2,53	2,97	3,27	3,56	2,75	1,40	0,68	0,38
Cao bằng	0,30	0,66	0,65	1,25	2,15	3,13	3,18	3,12	2,01	1,18	0,75	0,41
Văn chấn	0,20	0,45	0,50	1,27	1,67	2,80	2,78	3,72	3,89	1,53	0,45	0,46
Lào cai	0,39	0,74	0,94	1,66	2,54	2,81	3,42	3,90	3,10	1,74	0,93	0,47
Lai châu	0,35	0,87	0,85	1,83	3,33	5,62	5,39	4,51	2,02	1,02	0,73	0,40
Thái nguyên	0,34	0,72	0,93	1,67	2,77	4,36	4,55	4,63	2,84	1,29	0,67	0,45
Phú thọ	0,53	0,86	0,84	1,41	2,23	2,92	3,54	3,67	2,72	1,85	0,70	0,49
Vĩnh yên	0,29	0,45	0,46	1,33	2,11	2,74	3,00	3,42	2,67	1,34	0,65	0,32
Bắc giang	0,37	0,57	0,68	1,30	2,45	2,70	3,07	3,38	4,00	1,19	0,62	0,35
Lạng	0,35	0,52	0,74	1,19	2,28	2,78	3,31	3,53	3,16	1,64	0,74	0,36
Sơn tây	0,29	0,46	0,55	1,29	2,52	3,15	3,25	3,59	3,36	2,12	0,89	0,37
Hòa bình	0,20	0,47	0,40	1,12	2,69	3,15	3,81	3,67	4,40	2,08	0,81	0,30
Mai dương	0,29	0,52	0,68	1,27	2,44	2,56	2,60	3,20	4,09	1,85	0,69	0,36
Phù điền	0,46	0,76	0,86	1,16	2,62	2,87	3,40	3,74	3,77	1,91	0,81	0,43
Nón cai	0,44	0,74	0,81	1,00	2,05	3,61	4,47	5,31	3,96	1,77	0,58	0,35
Biển biển	0,24	0,72	0,76	1,48	2,10	3,09	4,25	4,27	1,91	0,80	0,31	0,33
Bắc cạn	0,30	0,78	0,69	1,54	2,32	3,70	3,94	3,97	1,94	0,82	0,55	0,39
Sơn la	0,24	0,56	0,61	1,61	2,10	3,69	3,68	3,58	2,10	0,77	0,53	0,40
Hà giang	0,64	0,92	0,72	1,75	3,28	5,39	6,18	4,98	2,88	2,02	1,73	0,82
Hưng yên	0,43	0,78	0,75	1,06	2,04	2,71	3,01	3,72	3,32	2,18	1,04	0,49
Thái bình	0,50	0,69	0,85	1,14	2,04	2,45	2,60	3,59	4,10	2,57	1,41	0,40
Nam định	0,52	0,75	0,87	1,03	2,21	2,18	2,31	3,55	4,14	2,31	1,10	0,53
Thanh hóa	0,44	0,63	0,70	0,84	1,98	1,97	2,34	3,05	4,82	3,25	1,23	0,51
Lạng sơn	0,52	1,03	1,02	1,39	2,00	2,53	3,08	3,01	2,19	1,13	0,60	0,53
Yên bái	0,59	1,08	1,21	1,85	2,77	3,74	4,20	4,71	3,62	2,20	0,97	0,55
Bắc quang	1,36	1,99	1,31	3,16	7,82	1203	118	7,13	3,89	4,75	4,26	2,08
Móng cái	0,76	1,19	1,28	1,45	3,44	5,52	7,05	6,38	3,98	2,10	1,19	0,82
Vinh	0,93	0,89	0,79	0,89	1,65	1,36	1,35	1,99	5,72	5,05	2,94	1,31
Hà tĩnh	1,75	1,37	0,95	0,94	1,58	1,33	1,51	2,27	6,28	8,15	5,72	3,06
Đồng hới	1,18	0,84	0,71	0,75	1,28	0,90	0,94	1,50	5,49	7,49	5,19	2,22
Quảng trại	2,63	1,49	0,94	1,77	1,25	0,93	0,95	1,24	5,35	8,09	7,54	4,45
Đà lạt	3,02	1,52	0,79	1,0	0,89	1,18	0,84	1,44	6,05	7,79	5,55	3,35
Đà nẵng	1,68	0,91	0,31	0	1,07	0,73	0,87	0,92	1,31	4,55	1,76	1,28
Quảng ngãi	2,50	1,52	0,55	0,43	0,68	0,69	1,21	1,25	5,54	7,21	7,45	3,84

Trạm	Tháng	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Quy nhon	0,94	0,49	0,33	0,43	0,63	0,64	0,55	0,70	2,92	5,69	5,52	2,37	
Tuy hòa	0,94	0,32	0,25	0,53	0,89	0,48	0,43	0,61	2,26	5,13	4,76	2,14	
Nha trang	0,67	0,26	0,39	0,49	0,70	0,55	0,47	0,51	1,97	3,96	4,73	2,30	
Phan thiết	0,01	0,00	0,02	0,40	1,56	1,79	2,26	2,11	2,52	2,12	0,66	0,24	
Vũng tàu	0,04	0,00	0,06	0,36	2,25	2,56	2,64	2,24	2,76	2,67	0,96	0,32	
Fllei cu	0,02	0,19	0,38	1,08	3,46	5,13	7,45	6,80	4,65	2,61	0,77	0,15	
Kon tum	0,02	0,13	0,66	1,30	3,71	2,57	3,48	3,51	4,00	2,78	0,73	0,07	
Ban mè thuột	0,04	0,07	0,25	1,05	2,76	3,06	3,41	4,35	4,04	2,67	1,26	0,38	
Liên khương	0,12	0,31	0,68	1,84	3,58	2,46	3,04	3,06	4,35	3,82	1,10	0,51	
Bảo lão	0,81	0,61	1,08	2,56	3,37	3,62	6,10	5,70	5,70	4,82	2,13	1,32	
Sài gòn	0,17	0,06	0,14	0,58	2,52	3,83	3,32	3,29	4,15	3,21	1,45	0,64	
Rạch giá	0,14	0,09	0,43	1,16	2,60	2,95	3,94	3,65	3,57	3,23	2,00	0,55	
Khánh hưng	0,11	0,03	0,16	0,77	2,59	3,02	2,96	3,16	3,30	3,47	2,17	1,11	
An xuyên	0,23	0,12	0,38	1,15	3,42	3,76	3,94	4,13	4,20	4,03	2,27	1,11	
Hậu cần	0,03	0,06	0,11	0,71	1,75	1,36	1,60	1,92	2,89	3,08	1,57	0,40	
Xuan lộc	0,13	0,21	0,26	1,18	2,92	3,80	4,50	4,48	4,97	3,69	1,28	0,49	

Tù bảng 1 cho thấy mùa khô (HSTN < 1,0) bắt đầu từ đầu tháng XI đến cuối tháng III trên hầu hết lãnh thổ nước ta. Riêng khu vực miền trung từ Vinh cho đến Đà Nẵng mùa khô không rõ rệt và có những đặc điểm riêng, ở đây mùa khô được bắt đầu từ tháng I, II đến tháng V, VI, riêng Đà Nẵng, Quảng Ngãi - từ tháng II đến tháng VII ; Quy nhon, Tuy hòa, Nha trang-từ tháng I đến hết tháng VIII.

Nhìn chung trong mùa mưa cây trồng được bảo đảm đủ nước (trong điều kiện có bể tưới) cho nên ở đây chỉ sâu vào nghiên cứu bảo đảm nước cho cây trồng mùa khô. Kết quả nghiên cứu cho thấy rằng hệ số thủy nhiệt trong những tháng mùa khô có liên quan rất chặt chẽ với năng suất nhiều cây trồng vụ đông như ngô, lạc, khoai tây, đậu tương, ...

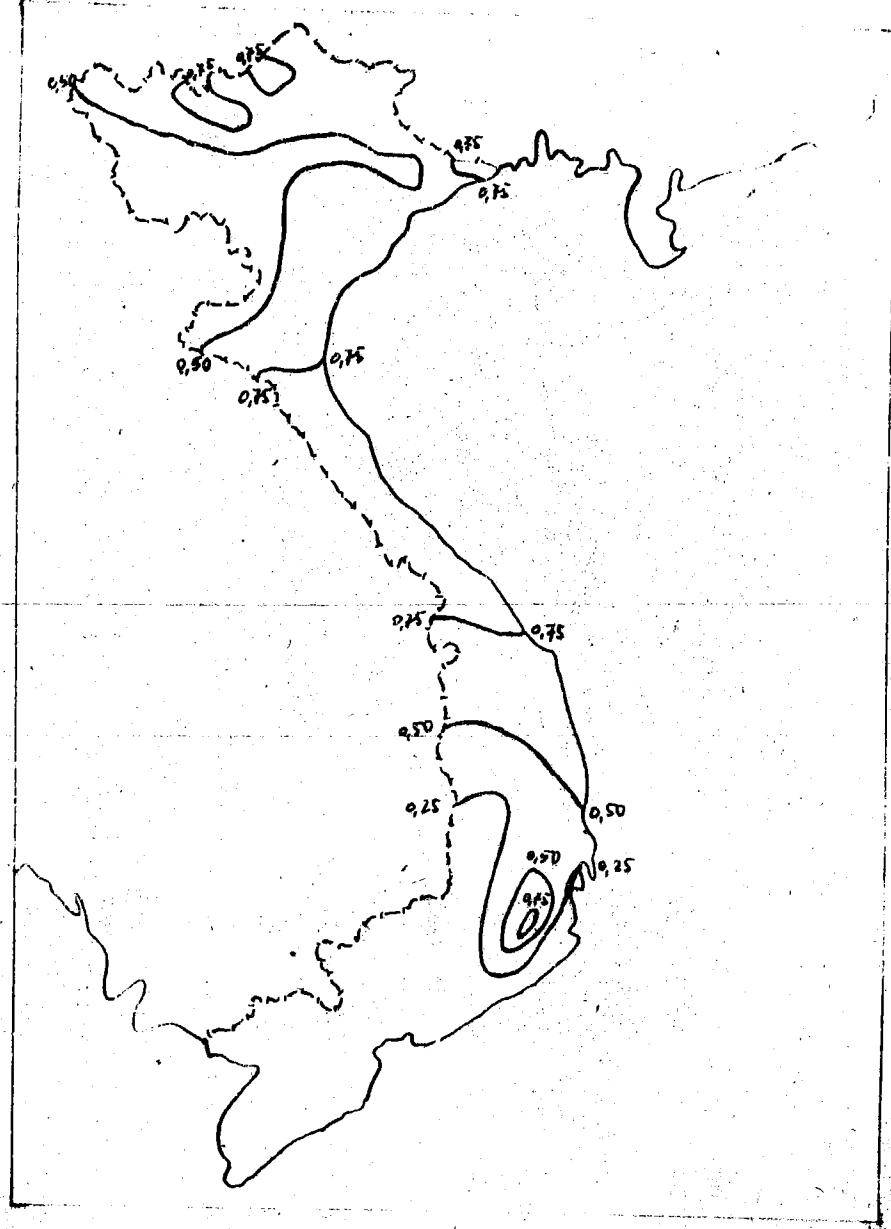
Do đó có thể dùng hệ số thủy nhiệt để đánh giá chất độ ẩm cho cây trồng trong mùa khô ở nước ta.

Trên cơ sở số liệu nhiều năm của các trạm khí tượng, khí hậu, do mưa, đã tính được hệ số thủy nhiệt trung bình trong mùa khô cho các trạm đó. (xem hình 6)

Điều vào bản đồ phân bố hệ số thủy nhiệt trung bình trong mùa khô, nước ta được chia ra làm bốn vùng như sau :

1. Vùng có mùa hơi khô : với hệ số thủy nhiệt $> 0,75$ bao gồm các vùng núi Hoàng liên son, Hà giang, phía đông tỉnh Quảng ninh, vùng núi cao Bảo lộc (Tay nguyên) và khu vực từ Vinh đến Đà Nẵng.

Hệ số thủy nhiệt $> 0,75$ có nghĩa là lượng nước đến bằng $3/4$ lượng nước tiêu hao do bức hơi (lượng nước cần). Như vậy đối với những vùng này sự thiếu hụt nước tự nhiên đúng ra chỉ xảy ra trong một thời gian ngắn. Cho nên nếu có hệ thống tưới tiêu tốt là chế độ ẩm tự nhiên được bảo đảm quanh năm. Riêng đối với khu vực từ

Hình 6 - Bản đồ phân bố hệ số thủy nhiệt trong mùa khô.

Vịnh đền Đà Nẵng hệ số thủy nhiệt chỉ có ý nghĩa tham khảo vì mùa khô không rõ rệt, hàng năm thường hay bị khô hạn xen kẽ nhau trong những tháng mùa xuân và ngay cả trong mùa hè.

2. Vùng có mùa khô : với hệ số thủy nhiệt bằng 0,50-0,75 bao gồm vùng núi phía bắc, đồng bắc, đồng bằng bắc bộ và Thanh hóa, vùng núi phía bắc tay nguyên và vùng ven biển từ Đà Nẵng đến Quy nhơn. Vùng này trong mùa khô lượng mưa chỉ bằng 1/2 đến 3/4 lượng nước tiêu hao do bức hơi, vùng này cần phải có hệ thống tưới nước mới bảo đảm cho cây trồng sinh trưởng phát triển bình thường.

3. Vùng có mùa khô hạn : với hệ số thủy nhiệt bằng 0,25-0,50 bao gồm phần lớn vùng nam tay nguyên, đồng bằng ven biển Quy nhơn - Nha trang miền trung du.

(Xem tiếp trang 30)

tay nam, rồi có hướng tây trong tháng IV, tiếp tục quay dần tây - tây bắc vào tháng IV; sau đó có hướng đông - đông bắc vào tháng VI, tháng VII. Tuy trong các tháng từ tháng III đến tháng VII ngoài các hướng chảy chính như đã nói ở trên, dòng chảy còn có hướng thịnh hành phụ lặp lượt theo thứ tự như sau : đông, bắc, đông bắc và tây bắc ở hai tháng cuối. Trong thời kỳ này dòng chảy có tốc độ nhỏ chỉ bằng phân nửa so với tốc độ của chúng ở mùa đông, giá trị của tốc độ chỉ đạt từ 0,2 đến 0,5 m/s (bảng 11).

Bảng 11 - Đặc trưng của dòng chảy theo các tháng

Tháng Đồng chảy	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
	Tốc độ (m/s)	-	0,71	0,21	0,41	0,41	0,51	0,41	-	-	1,71	1,21	0,6
Hướng chính	SSW	WSW	W	WWW	ENE	ENE	-	-	-	-	SSW	SW	SSW
Hướng thứ yếu	E	N	NE	WWW	WWW	WWW	WWW	WWW	WWW	WWW	WWW	WWW	WWW

Tài liệu tham khảo

- Khảo sát X.P. Các loại phản bô gió tầng sét đất ở gần xích đạo. Tuyển tập 600 trang 2, 1961.
- Yô-nai-na A.I. Lập bản đồ trường gió trên biển và đại dương. NXB KTTV Lê-ni-grat 1966.
- Ramage G.S., Rankin C.V.R. Meteorological Atlas of the International Indian Ocean Expedition. Vol II, Washington D.C. 1972.

MỘT SỐ PHƯƠNG PHÁP ĐỊU ĐỊNH GIÓ

(tiếp theo trang 12)

- Munk, W.H. and Cartwright, D., 1956. Tidal spectroscopy and prediction. Phil. Trans. R. Soc. (A), 252, London.
- Poincaré, H., 1960. Les Lois de mécanique céleste. Théorie des Marées, Paris.

DÙNG HỒ SỐ THỦY NHẬT XÂY NAM MỘP

(tiếp theo trang 22)

bắc bộ, vùng tây bắc, miền núi phía tây Thanh hóa - Nghệ An. Ở những vùng này mưa mưa và mưa khô hạn tương đối ổn định, lượng mưa trong mùa khô hạn chỉ bằng 1/2-1/4 lượng nước tiêu hao do bức hơi. Vùng này nếu không có hệ thống tưới thí cây trong khánh thể sinh trưởng phát triển được trong mùa khô hạn.

4. Vùng có mùa旱 khô hạn ; với hệ số thủy nhiệt $< 0,25$, bao gồm toàn bộ đồng bằng nam bộ miền nam, tây nguyên, miền ven biển từ Nha Trang trở vào. Đây là vùng rất khô hạn. Trong năm may có nhiều tháng liên tục không mưa, đặc điểm này gây ra nhiều hạn chế đối với sản xuất nông nghiệp (xem hình 6).

Ở Việt nam điều kiện nhiệt độ tương đối thuận lợi tuy vậy trong mùa khô vì thiếu nước rień cây trong khánh thể sinh trưởng phát triển được, do đó cần phải có các biện pháp thủy lợi thích hợp cho 4 vùng nói trên nhằm bảo đảm đủ nước cho cây trồng, tận dụng được nguồn tài nguyên nhiệt khanh phong phú của nước ta. /.